СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 47. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 27-го ЛЮТОГО 1951. No. 47. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 27, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки ОСІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

КОМПРОМІС У СПРАВІ ВИСИЛКИ ВІЙСЬКА ДО ЕВРОПИ

Вашинґтон, 25 лютого. — Урядові чинники погодилися на компроміс в справі висилки американського війська до Европи. Замість дальше вести боротьбу проти резолюції сенатора Кеннета С. Веррі, який спричинив велику дебату над цією справою тим, що зажадав заборони висилку сухопутних військ до Европи, доки Конґрес не встановить засади в цій справі, прихильники уряду, а саме сен. Там Конналлі й сен. Ричард Б. Россел, як голови важливих комісій приготовили резолюцію, в якій сказано, що президент має засягнути ради конґресових комісій, заки вишле дальші війська на европейський континент. Становище уряду в цій справі скріпили два республіканці, а саме губернатор стейту Ню Йорку, Тамес Е. Дюї і сенатор з Пенсилвенії, Джеймс Г. Дофф. Дюї у своєму зізнанні в сенатських комісіях назвав „ізоляціянізмом" змагання до обмеження кількости війська, яке має бути вислане для оборони Европи. Сен. Дофф у своїй промові по радіо заявився за те, щоб у таких справах була вирішальною опінія військових знавців, а не партійні відносини в такому часі, коли треба мати на увазі „американізм".

ПОТРІБНО ДОБРОВОЛЬЦІВ З ЧУЖИМИ МОВАМИ ДО ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Ню Йорк. — Артур В. Валендер, директор цивільної оборони, взиває до зголошування добровольців зі знанням чужих мов для цивільної оборони. Він вказує, що мужчини й жінки, які знають одну або більше чужих мов в додатку до англійської, є потрібні в сусідстві, де живе населення, що вживає чужої розговірної мови. Помічники при цивільній обороні потрібні на передавання інструкцій для осторогги перед повітряним рейдом; для приєднування добровольців з сусідства; для організування поліційних відділів на випадок необхідности, як теж і пожежних та добродійних агенцій при праці для цивільної оборони. Зголошуватися можна в кожній поліційній станції, в шпиталях, в бюрах міської добродійности, або в специяльних осередках, де відбуваються набирання добровольців.

ПРЕСОВА ЦЕНЗУРА ПЕРЕСТАРІЛА

Ейтенс, у стейті Джорджія. — Кранстон Виллиємс, генеральний управитель Товариства Видавців Американських Газет, заявив, що цензура тепер уже „перестаріла", якщо йдеться про контролю над газетами. „Модерна техніка диктаторів полягає в контролі над постачанням друкарських потреб" — сказав він у Пресовім Інституті Стейту Джорджія, а потім додав: „Як що газета не дістає паперу, тоді вона не може друкувати нічого, а чим вона менша, тим менше може друкувати". Таке сталося, сказав Вилйємс в Арґентині.

ДВА МІЛЬЙОНИ ДОЛЯРІВ НА СТИПЕНДІЇ

Чепел Гілл, у стейті Норт Каролайна. — Одну з найбільших приватних фундацій для роздавання стипендій встановив Джан Мотлі Морґед, даруючи на цю ціль $2,000,000 з обіцянкою, що дасть ще більше. Фундація має назву: Morehead Foundation, і призначена на роздачу наукових стипендій по $1,500 для студентів, які покінчили один з 31 високих шкіл в стейті Норт Каролайна, тобто університетів, колегій, і „молодших" колегій. Стипендії будуть роздавані починаючи вже від найближчого академічного року на студії в університеті Норт Каролайна в Chapel Hill, для таких, що покінчили вже школи і віддаються дальшим професійним наукам.

Нова „велика брехня" у відповідь Москви Британії

Лондон, 26. лютого. — Совєтський уряд передав урядові Великої Британії чергову ноту з обвинуваченням за порушення договору приязні та підготовку „аґресивної війни" Заходу проти Совєтського Союзу, видвигаючи в ній брехливі твердження, які — згідно з коментарами лондонської преси — переходять усяке уявлення нормальної людини. Совєтський уряд обвинувачує в цій ноті Британію, що вона порушила всі договори приязні зі Совєтським Союзом та що її збройні сили разом зі силами Злучених Держав і Франції є два рази більші ніж совєтські. Ця нота є відповіддю на британську відповідь на подібну попередню совєтську ноту. — Лондонський „Таймс", коментуючи совєтські твердження, цитує Турґенєва, який радив москалям: „якщо бажаєте спантеличити свого ворога або пошкодити його репутації, закидуйте йому цілком протилежне, ніж ви відчуваєте самі в собі". Кремль повторює знову своє обвинувачення, що Британія бере участь в підготовці аґресивної війни проти Совєтського Союзу, стверджуючи, що Британія, ЗДА і Франція мають разом 5,000,000 вояків, тоді, як Совєтський Союз має їх тільки 2,600,000. Західні аліянти доказують фактами, що власне Совєтський Союз має 5 мільйонів людей під зброєю, з того 417 дивізій в Европі, тоді як всі члени Атлантійського Пакту мають — 2,200,000 вояків і з того тільки 15 дивізій в Европі. Ці твердження є так діяметрально протилежні, що вони, здавалося б, взагалі виключають будьяку можливість узгіднення причин теперішнього напруження в світі і тим самим можливість його полагодження. — Проте, в англійській пресі, як теж в міжнародних дипломатичних колах вважається, що й ці нові „великі брехні" Кремля мають на меті приспішити заповіджену конференцію міністрів закордонних справ чотирьох великодержав, хоча ніхто не вірить в можливість її успіху.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКА АРМІЯ ЦІЛКОМ ПІД КОНТРОЛЕЮ МОСКВИ

Париж, 26. лютого. — Згідно з одержаними тут достовірними інформаціями, теперішня чехословацька армія є всеціло під виключною контролею Москви та перевишколюється політично і технічно так, щоб її в кожній хвилині можна було включити в совєтську армію. Цей перевишкіл переводить окрема совєтська „військова місія", що офіціяльно мала б складатися з одної тисячі „спеціялістів", хоча практично ціла армія просякнута совєтськими командантами і політруками. Вже раніше повідомлялося, що в чеській армії є обов'язкове навчання російської мови. Головним „опікуном" тої армії є маршал Конєв, роля якого в Чехословаччині подібна до тої, яку має маршал Рокоссовський в Польщі. Крім того, совєтським військовим аташе в Празі є генерал-полковник Ґузев, що вже своєю високою рангою вказував би на далеко інші, як тільки „дипломатичні" цілі свого посту. З цих самих поінформованих джерел стверджується, що Москва тепер швидкими темпами переводить політичний і військовий перевишкіл всіх сателітських армій, познайомлюючи їх з орудуванням совєтською зброєю, совєтською тактикою і навіть совєтською командою.

ГАРИМАН ЗАПОВІДАЄ ПЕРЕМОГУ ЗАХОДУ БЕЗ ВІЙНИ

Шікаґо, 25 лютого. — В. Аверел Гариман, спеціяльний асистент президента Трумана, виявив погляд, що вільний світ може віднести перемогу в боротьбі проти совєтської російської тиранії без третьої світової війни. Він має тепер далеко більше віри в перемогу, ніж колинебудь давніше від свого повороту з Москви, коли то він був там американським амбасадором п'ять років тому. Віру в перемогу опирає Гариман на проводі, який перебрала в світі Америка в допомозі волелюбним народам. Він пригадав на небувалі програми, які започаткував през. Труман при співпраці обох політичних партій в Конґресі і заявив: „Я не вірю, щоб ми могли завернути тепер з дороги".

Ці думки висловив Гариман у промові на Конференції Необхідности Американського Товариства Об'єднаних Націй. Він ужив при цьому таких слів: „Я сильно вірю, що ми не тільки вийдемо переможно з цієї боротьби, але й не допустимо до третьої світової війни, одначе під умовою, що ми продовжуватимемо нашу політику й сповнятимемо наші програми, як теж використувати всякі нагоди для підтримування свободи по цілому світі".

Про військовий бік перемоги сказав Гариман, що Злучені Держави мусять без вагання йти вперед з розвитком своєї військової сили і постачати допомогу іншим вільним країнам, які приготовані зробити те саме. „Вільний світ не може бути виставлений на загрозу. Кремль ужиє насилля, як тільки буде переконаний, що перемогу може осягнути легко" — пригадував Гариман. Він теж заявив, що ми „мусимо здемаскувати комуністичну революцію і представити її такою, якою вона є, а саме, що це контр-революція. Наша революція це правдива революція, за яку люди боролися сторіччами" — міркував промовець.

На конференцію прислав президент Труман привіт, у якому сказав, що він готовий на всякі переговори для замирення, якщо вони будуть гонорові.

ЗАЛОМАННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ П'ЯТИРІЧКИ В МАДЯРЩИНІ

Відень, 26. лютого. — Мадярські большевики призналися, що їх господарська п'ятирічка заломилася в сільському господарстві, гірництві та важкій індустрії, як теж до кризи в прохарчуванні і закордонній торгівлі. До цих невдач признався комуністичний заступник премієра Ракоші на краєвому конґресі комуністичної партії. Вину за неуспіх він, як звичайно, скидував на „кулаків" та інші „реакційні елементи" і ворогів народу", що мали проникнути в сільське господарство та в індустрію. Ракоші твердив, що „найтвердшим оріхом" у виконуванні п'ятирічки є сільське господарство, бо там навіть комуністи не виконують плянів комуністичної політики. Закордонні спостерігачі вважають, що за цим обвинуваченням піде нова хвиля терору.

ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ ВОРОЖИЙ СПРОТИВ В КОРЕЇ

ІНІЦІЯТИВА ВСЕ ЩЕ В АЛІЯНТСЬКИХ РУКАХ. — НОВА КОНЦЕНТРАЦІЯ ВОРОЖИХ ВІЙСЬК БІЛЯ СЕУЛ.

Токіо, 26. лютого. — Комуно-китайські і північно-корейські армії в Кореї почали вчора на східному і центральному секторах фронту цілий ряд протиатак, сповільнюючи аліянтський похід вперед. Проте, аліянтські війська все ще задержали ініціятиву в своїх руках і здобули дальших дві милі терену. Ворожий спротив був найсильніший в укріплених позиціях в горах, піддержуваний танками і артилерією. В комунікаті з аліянтської головної квартири стверджується, що ворожа акція вчора була скерована головно на припинення аліянтського походу, правдоподібно з метою, щоб дати головним силам ворога можність перегрупуватися. Розвідка повідомляє, що найбільші сили ворога тепер знову зосереджуються в районі Сеул, на схід від міста на північному березі ріки Ган. Около п'ять миль на схід від Сеул прийшло вчора до сильного двобою між аліянтськими і ворожими танками і гарматами. В поодиноких місцях на цій ділянці фронту приходило до рукопашних боїв на багнети, як аліянти штурмували укріплені позиції ворога дві милі на північ від Янґпйонґ. — Фронтові спостерігачі вважають, що „вбивчий наступ" командуваних ген. Ріджвеєм двох аліянтських корпусів на 60-милевому центральному фронті дійшов до головних позицій ворога, де він задумує боронитися, після останнього відступу. Минулої суботи ворог втратив дальших 1,837 вояків в сухопутніх боях та 350 вояків під час аліянтських повітряних атак. Ворожий відступ продовжується на північний схід від Вонджу. Південно-корейські відділи морської піхоти, при сильній піддержці аліянтської фльоти продовжували вчора свою десантну акцію в порті Вонсан на північ від 38-мої паралелі, здобувши важливий острів Сіндо.

ГЕН. МУР ПОМЕР В КОРЕЇ

Корея, 26 лютого. — Ген. Брайянт Е. Мур, призначений перед кількома днями командантом американського 9-го Корпусу на фронті в Кореї, помер минулої суботи на удар серця, недовго після того, як його гелікоптер зробив примусову висадку на ріці Ган у безпосередньому віддаленні від фронту. Ген. Мур мав 56 років і був раніше суперінтендентом військової академії у Вест Пойнт. Тлінні останки покійного генерала є в дорозі до Злучених Держав. Командантом 9-го Корпусу на його місце іменований ген. Олівер П. Смит, досі командант дивізії в цьому корпусі.

АДМ. СТРОБЕЛ ВІДБУВ НАРАДИ З ЧІЯНҐ КАЙ-ШІ

Тайпеї, Формоза, 26 лютого. — Адмірал Артур Д. Стробел, командант американської Сьомої Фльоти, що має від президента Трумана наказ обороняти Формозу, на випадок комуністичної аґресії, відбув чотироденні наради з ген. Чіянґ-Кай-ші та іншими представниками національно-китайського уряду. Про предмет і перебіг розмов не подано жадних подробиць.

25,000 ЧЕРВОНИХ ПАРТИЗАНІВ В АЛІЯНТСЬКОМУ ЗАПІЛЛІ

Токіо, 26 лютого. — Головна квартира ген. МекАртура повідомила, що в аліянтському запіллі в Кореї бореться щонайменше 25,000 большевицьких партизанів.

АЛІЯНТСЬКІ ВТРАТИ В КОРЕЇ

Об'єднані Нації, Н. Й., 26 лютого. — Тринадцять країн-членів Об'єднаних Націй, що разом зі Злученими Державами Америки борються проти комуністичної аґресії в Кореї, втратили в дотеперішніх боях всі разом, без Америки, 2,785 вояків, при чому найбільші втрати мали турецькі відділи. Американці в дотеперішніх боях мали 49,132 втрат, в тому 8,346 вбитими, 32,230 пораненими і 9,494 пропавшими без вісти, з чого 955 вояків вміжчасі вернулись до своїх відділів. Як йдеться про відношення сил в міжнародній армії в Кореї, то 48% загальної кількости творять американці, 43% корейці і 9% всі інші національності. Втрати поодиноких аліянтів виносять: Австралія: 265, в тому 48 вбитих, 219 поранених, 6 пропавших і 2 в полоні. Загальна кількість австралійців в Кореї поверх 1,000; Канада: 3 вбитих і 3 поранених. Загальна кількість канадійців в Кореї виносить 2,600 вояків, з яких досі тільки незначна частина була в боях; Франція: зі загальної кількости 1,122 французьких вояків, що були вислані на фронт в Кореї, було: 44 вбитих, 201 поранених, 3 пропавших і 126 зарахованих до втрат з огляду на недуги; Греція: 20 вбитих і 45 поранених і один пропавший (на загальну кількість 1,000 вояків на фронті); Голяндія: 22 вбитих, 72 поранених і 2 пропавших. Загальна кількість вояків — 700; Нова Зеляндія: 4 вбитих і 3 поранених; Филипини: 150 вбитих, поранених і пропавших на загальну кількість 1200; Туреччина: 298 вбитих, 450 поранених, 200 пропавших (на загальну кількість поверх 5,000); Британія: 145 вбитих, 442 поранених і 224 пропавших (на загальну кількість 22,000 на суші, на морі і в повітрю); Південна Африка: 3 пропавших (на всіх 200).

СПІР МІЖ КОНҐРЕСОМ І ПРЕЗИДЕНТОМ ЗА ФІНАНСОВУ КОРПОРАЦІЮ

Вашинґтон. — Спір за контролю Фінансової Корпорації Відбудови, звісної під скороченою назвою "R.F.C.", дійшов до точки, з якої не легко буде зійти обом сторонам. Після того, як президент зажадав, щоб йому передано листи конґресменів, що впливали на урядників корпорації при ухвалюванні позичок з корпорації різним установам і особам, сен. Вилйем Фулбрайт, голова сенатської комісії, яка веде слідство над впливами урядників з оточення президента при роздаванні високих позичок, сказав на адресу президента, що він заводить „низький рівень" в поведінці урядових чинників тим, що перешкоджує слідству. Він каже, що урядовці з окруження президента намагаються уживати „нелегальних впливів" на легальну працю комісії. Фулбрайт противиться намірам президента оприлюднити зміст 800 листів, які дісталися в його посідання.

ДОЛЛЕС ЗАПОВІДАЄ ШВИДКИЙ МИР З ЯПОНІЄЮ

Вашинґтон. — Джан Фостер Доллес повернувся з майже пяти-тижневого побуту на Далекому Сході, де він переговорював справу мира з Японією. Він твердить, що цей мир недалекий і що після того може прийти до співпраці на Тихо-океанських островах. Цю співпрацю вважають як підготову до заключення Тихо-Океанського Пакту, на взірцях Північно-Атлантійського Пакту на Заході. Більше про цю справу стане звісне після звіту, який предявить Доллес президентові.

ПРИДАТКЕВИЧ ЯК ОДИН З ПРОВІДНИХ КОМПОЗИТОРІВ В АМЕРИЦІ

Моррей, у стейті Кентокі. — Щоденник „Падука Сан—Демократ" з 18 лютого у статті під повищим заголовком, стверджує, що Роман Придаткевич, професор музикології і гри на скрипці в стейтовім каледжі в Моррей, швидко займає місце як один з провідних композиторів в Америці. „Для тих, що чули його гру, це давно належне йому признання, яке він дістає щойно тепер" — сказано в статті. Там теж згадано, що проф. Придаткевич виступав з концертами в Шікаґо, в Дітройті, мав три виступи в нюйорськім „Тавн Голл" і відбув дві концертові поїздки по Канаді з 26 виступами. Він теж відбув багато концертових поїздок, виступаючи в головних містах Америки. В газеті стверджено ще, що проф. Придаткевич учить в Моррей Стейт Каледж від 1946 р., що є українського роду і що є американським громадянином 27 років.

ВЕЧІР Р. КУПЧИНСЬКОГО ТА ІНШІ ІМПРЕЗИ

Ню Йорк, 26. лютого. — Минулої п'ятниці в місцевому Літературно-Мистецькому Клюбі відбувся один з найбільш успішних вечорів, цим разом присвячений творчості широко відомого автора і композитора Р. Купчинського. Хоча головна доповідь про Р. Купчинського як фейлетоніста Галактіона Чіпку відпала з огляду на недугу доповідача, молодий композитор Ігор Соневицький накреслив прекрасний образ Купчинського як композитора, ілюструючи свою доповідь фрагментами мелодій, що сьогодні відомі вже більше як народні пісні. Директор Театр-Студії Йосип Гірняк відчитав кілька віршів Р. Купчинського, а сам автор, застерігшися, що не обходить свого ювілею, після чого ювіляти, звичайно, не довго „попасають" на цьому світі, відчитав сам своє прекрасне мисливське оповідання „На сторожі вівса", одне з ненадрукованої ще збірки. На вечорі приявних поверх 150 осіб з літературно-мистецького світу.

З інших важливіших імпрез, що відбулися під кінець тижня в метрополітальній окрузі, — треба згадати Жалібний Концерт в честь Ольги Басараб в Ню Йорку та виставку Наталки Полтавки в Нюарку. Концерт в честь Ольги Басараб, влаштований старанням Т-ва Ольги Басараб мав різноманітну програму, а переведена збірка дала у висліді 516 долярів, що їх призначено на пляноване Об'єднанням Українських Жіночих Організацій видання книжки в англійській мові про українських жінок-героїнь. На імпрезі приявних біля 200 осіб.

З великим успіхом пройшла виставка Наталки Полтавки в Нюарку, де в головних ролях виступали відомі артисти з-поміж новоприбулих: Мозгова-Винниченко, Софія Гаєвська, Ю. Ковінько, М. Романчак, Ю. Кононів та М. Чалий. Постава Ю. Кононіва. Музичний провід Л. Вахнянин. Приявних около 800 осіб.

В суботу в Ню Йорку відбувся Високошкільний З'їзд професорів, доцентів, викладачів та абсольвентів Українського Вільного Університету в Америці. Того самого дня відбулася перша відкрита конференція Мистецької Кураторії при УВАН.

● **Приспішать переселення** фахових робітників, головно фермерських, зі скитальщини до Америки, з огляду на оборонні потреби господарства країни. Між переселенцями будуть теж 44,000 німецьких втікачів зі східної зони.

ЮНІЯ ВАГОНОВИХ СЛУЖБОВИКІВ ЗА ОКРЕМИЙ КОНТРАКТ

Вашинґтон. — Переговори між залізничими підприємствами і чотирма юніями залізничих службовиків для полагодження дворічного спору за підвишку платень в формі скорочення тижня праці пішли на нові рейки, коли братство вагонових службовиків поламало досішний об'єднаний фронт і зажадало для себе контракту окремо від контрактів трьох інших братств. Голова вагонових службовиків, В. П. Кенеді, переговорював окремо з федеральною Радою Посередництва. Після конференції в суботу він заявив репортерам, що в Раді Посередництва йому сказано, щоб його братство було готове кожної хвилі на кінцеві наради.

Передишку в переговорах з вагоновими службовиками використала Рада Посередництва на окремі наради з усіми іншими юніями і братствами, щоб наладнати одним махом цілу проблему залізничих робітників і службовиків, яких число доходить до мільйона осіб.

В АМЕРИЦІ

● **Переливається вода в нюйорських водозбірниках**, коли в них призбиралося води понад 100.4 відсотків. Минулого літа було замало води й тому завели дні ощадности.

● **ЗДА обіцюють економічну допомогу Бразилії.** Відповідну заяву на пресовій конференції у столиці Ріо де Жанейро склав Едвард Миллер іменем вашинґтонського уряду.

● **Конфіскату залізничих доходів** дораджує представник юнії залізничих кондукторів, Рой О. Гюз. Він теж домагається, щоб федеральний уряд перебрав на власність залізничі підприємства. Ці погляди висловив він як свідок у сенатській комісії.

● **Труманове село** закладає в Палестині Жидівський Національний Фонд. Кампанію почала управа фонду обідом в Ню Йорку, на якому було приявних 1,000 осіб. Віцепрезидент Албен В. Барклі дістав підчас обіду срібну табличку з признанням за „чемпіонат демократії".

НОВА „ЗРАДА РЕСПУБЛІКИ" В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Прага, 26. лютого. — Президент комуністичної Чехословаччини, Клемент Ґотвальд, заявив вчора публично, що в самій таки комуністичній партії виявлено „змову проти республіки", яка існувала вже від п'ятьох років та завданням якої було піти слідами Юґославії і „запродати" Чехословаччину Заходові. Провідником цих „змовників і зрадників" в комуністичній партії мав бути, згідно зі зявою Ґотвальда, колишній міністер закордонних справ д-р Владімір Клементіс, що в останньому зник з Праги і мав би бути в Юґославії. Ґотвальд заявив, що „змову зліквідовано", нарікав на „недостачу пильности" в комуністичній партії, що на таку змову дозволила і твердив, що „Чехословаччина ніколи не буде другою Юґославією", яка слухала б „Голосу Америки більше ніж свого серця..."

В СВІТІ

● **Найбільш газет читають англійці.** — американці є семі з черги після австралійців, люксембурців, норвежців, шведів і швайцарців, а найменше читають пакістанці та індійці.

● **Проти-комуністичну конференцію** інтелектуалістів плянують скликати в березні індійські лідери в Ню Делькі.

● **Робітники транспорту в Парижі**, головно підземної залізниці і автобусів, проголосили 24-годинний страйк, домагаючись більшої платні.

● **Австралія рішила закупити в Америці** неозначену точніше кількість бомбардувальників — повідомив австралійський премієр.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЩЕ ОДНО БАЛАМУТСТВО

Нарешті діждалися ми в Америці такого часу, коли можна говорити і писати правду теж і про Росію, в переконанні, що є визначні особи, які вже не йдуть сліпо за російською пропаґандою, білою чи червоною. Це великий крок вперед. Ця правда, можливо ще не переконує урядові чинники, що заважують на американській закордонній політиці. Проте їй дають тут і там місце в пресі, а навіть на такому форумі, як Сенатський комітет для закордонних справ. На жаль, на політику департаменту стейту у відношенні до Росії все ще мають вплив того роду „російські експерти", які — хоч різного політичного світогляду та різного походження — намагаються на всі лади рятувати „єдину, неділиму" і є завзятими ворогами „сепаратистів", головно українських. До таких, між іншими, належить Давид Дж. Даллин. Як він баламутить американську публичну опінію та американський уряд відносно Росії пізнати теж і по його останній книжці "The New Soviet Empire", про яку подав довшу критичну оцінку Луїс Геннет в „Ню Йорк Гералд Трибюн" з 21. лютого ц. р. Згадуємо за цю книжку тільки з цього боку, як глядить на неї американський критик.

Даллин має свої заслуги в освідомленні американців щодо большевизму, московського Політбюра та червоного терору. Але тепер американський нарід та його уряд уже добре самі на тім всім визнаються. Важливим є тепер тільки питання, як краще й успішніше з тим лихом в Америці й в світі боротись, чи як його з лиця землі змести, бо можна б ще одну світову війну виграти і знову програти мир, як це це сталося з останніми світовими війнами. Якраз це є сьогодні найважнішою проблемою Америки, яка є у проводі світу, бо ж американський уряд мусить виготовити заздалеґідь плян нового ладу, в тому і рішитись, що буде зі Східною Европою та поневоленими Росією народами.

Даллин є в курсі тих справ і написав цю найновішу книжку, щоб нею впливати на американську публічну опінію. Це добре зрозумів Луїс Геннет. Він підкреслює, що Даллин „ґарантує", що „російський нарід далі серцем здоровий, перетомлений, зневірений, німий, надто інтеліґентний, щоб дав себе обманути, але надто змучений, щоб міг збунтуватись". Російський нарід, пише Геннет за Даллином, „покланяється Сталінові не з любови до нього, але тому, що він у їхніх очах репрезентує російський престиж і силу". Сталіна і большевизм можна б легко повалити в такий самий спосіб, як це могло статися за Гітлєра, пише Даллин на підставі свідчень 140 російських еміґрантів в Европі, якщо тільки демократії матимуть „про-російську проти-комуністичну програму". Яка ж це програма? — питає Ґеннет усіх „всезнайків" від російського питання. Питає, бо не вірить, щоб пропозиції Даллина могли бути розв'язкою. А Даллин, як зазначує Геннет, не вірить, щоб народи України і Кавказу хотіли відриватись від Росії...

Геннет ще згадує, що Даллин дуже іритується, коли такі журналісти, як О'Гер МекКормик, квестіонують програми таких як він „російських експертів", побудовані ніби на знанню того, що „діється в серцях і головах мільйонів росіян".

Даллин не має, не хоче і не може мати найменшого поняття, що діється в серцях і головах українського народу, як й інших народів, поневолених Москвою. Це цілком певне. Тому теж було б справжньою трагедією для Америки і для світу, якщоб того роду „експерти" мали тепер і в майбутньому впливати на формування американської політики щодо Сходу Европи.

НАША СПІЛЬНА СПРАВА

Здається, немає числа „Свободи", в якій не заторкувано б, не вказувано б або не обговорювано б якоїсь „нашої справи". Український Конґресовий Комітет, Допомоговий Комітет, Національна Рада, проблема молоді, імпрези та всі ділянки нашого багатобічного суспільно-громадського життя — все це ці ‚наші справи", яким завжди треба приділювати велику увагу, реєструвати їхні прояви, підкреслювати досягнення та вказувати на недомагання. Але про цьому — як на диво — ще чи не найменше місця віддається справам Українського Народного Союзу, органом якого є „Свобода" та який в організації й розбудові цілого нашого громадського життя відіграв і відграє сьогодні велику ролю. Це не тому, що про Союз нема що писати. Про нього вже спивані томи і ще більше можна б написати. Але голоснішими за всі слова є факти і їх кожна людина доброї волі бачить від свого найближчого оточення починаючи, а на найбільших досягненнях нашої громади і найбільшого вкладу в українську справу на цьому терені кінчаючи. За Союз та його членство говорять факти і це найважливіше.

Проте, не можна не звернути уваги на сумне явище, що деякі з наших людей цих фактів не бачать, або — краще — не роблять з них відповідних висновків. Ми не будемо називати справи по імені, бо в цій країні кожний може забезпечуватись в такій організації, в якій йому подобається, може читати кожну газету, ходити до кожної святині і належати до такої політичної партії, яка відповідає його світоглядові. Все ж таки воно мусить дивувати навіть самі ці організації, які Україну вважають своїми „кресами" або своєю „губернією", як до них зголошуються ці самі „русіні" або „малороси", як їм свої газети заступають ці „сусідські" та як вони волять мати на своїх обезпеченевих полісах всілякі прикметникові придатки, які не є ані американськими ані українськими в повному значенні тих слів.

Ми маємо чимало інформацій на ці теми, головно з околиць Бофало, Дітройту, Шікаґо та інших місцевостей, хоча їх не бракує теж в Ню Йорку, Филаделфії чи деінде. Підреслюємо, що ми не можемо мати нічого проти того, хто з наших людей до яких ненаших обезпеченевих чи інших організацій належать, якщо вони не є комуністичні чи на інший лад шовіністичні. Для нас, для нашої громади і для нашого народу важливе, щоб українські люди не розгублювались, щоб вони гуртувались навколо українських організацій, читали українські газети, належали до української громади, яка дасть їм найкращу можність увійти в американське життя, пізнати його і стати його творчим учасником та рівночасно допомогти своїм поневоленим братам в Европі.

Пам'ятаймо, що Український Народний Союз під час другої світової війни дістав найбільші признання у воєнних зусиллях цеї країни. „Свобода" в тому самому часі була одною і одинокою чужомовною газетою, яка разом з 50 іншими американськими газетами на цілу країну дістала окреме признання за найактивнішу участь в оборонних зусиллях цеї країни. Це так — з американського боку. Знов видання Українського Народного Союзу в англійській мові про Україну, а в останньому нова книжка про „Україну XX-го сторіччя", зробили велику прислугу українському народові, бо відкрили англосаському світові очі на Україну, її змагання і її значення для вільного світу. До того Союз кожного року видає десятки тисяч долярів на розвиток нашого громадського життя, нашої культури та на піддержку українських змагань.

Союз об'єднав вже сьогодні около 60,000 американських українців а його майно вже переступило 12 мільйонів долярів. Чи може бути який чесний і свідомий українець, щоб не належав до цеї великої, свідомої і патріотичної американсько-української сім'ї, яка в додатку дає й йому самому найкращі забезпечення та привілеї?

Український Народний Союз — це наша спільна справа і так до неї треба ставитися!

Б. Сивенко.

ЕВРОПА

ЕВРОПА ВЗАГАЛІ, ЕВРОПА „ПРОТИСОВЄТСЬКА" І ЕВРОПА „НЕВТРАЛЬНА"

II

Саме з такої разючої диспропорції наявних наземних сил обох противних собі бльоків і неможливости (через ряд причин, що про них скажемо нижче) швидко цю диспропорцію вирівняти, зродився в колах військовиків, особливо американських, а далі й політиків-патріотів сильної оборони Европи, плян притягти до творення спільної европейської армії Німеччину й Еспанію.

Крім загальнознаної високої бойової вартости німецького вояка, за притягнення німців промовляє та обставина, що Західна Німеччина лежить першою на шляху евентуальної совєтської аґресії. То ж чому її мають боронити всі західні алянти, а самі німці ні? Адже вони, західні німці (бо про східних, підсовєтських покищо нема мови), деклярували себе противниками совєтського тоталітаризму! Далі: наявність німецького війська по стороні західних держав може захитати совєтську мораль і сталінську відданість пресловутої східньонімецької „народної поліції", що становить собою поважну силу, числячи яких 400 тисяч вимуштруваних і армійськи озброєних вояків. Досить, щоб Москва вже не могла їм довіряти — і це вже було б з великим плюсом і виграшем у протибольшевицькій відсічі.

Оці ніби слушні міркування спонукають американських та англійських державних діячів приспішувати озброєння Зах. Німеччини, переборюючи вже щораз слабший спротив Франції, яка спершу й слухати не хотіла про будь-які німецькі збройні сили. І навіть тепер, хоч Франція вже й зійшла з позицій категоричного заперечення і погодилася на утворення невеликого числа західнонімецьких наземних дивізій, проте ставить ряд таких умов-застережень, що німці знов на них не хочуть пристати. Взагалі тут, у франко-німецькому недовір'ї і ворожнечі лежить найтрудніша проблема політично-моральної єдности Західної Европи. Справа ускладняється ще нинішнім переполовиненням Німеччини: східня її частина, дуже обкраяна, належить до совєтського тоталітарного бльоку. Всі свідомі ненормальности такого стану великої культурної нації в центрі Европи, всі числяться з неминучістю швидшого чи пізнішого поєднання обох її частин в одне ціле. Але як зробити, щоб знову з'єднана Німеччина, бувши все таки обкраяною в порівнянні до передвоєнних кордонів, була, проте, льояльною супроти своїх сусідів, була демократичною і миролюбною? Покищо Бонський уряд (уряд Західної Німеччини) ставить дві головні передумови своєї участи в оборонних силах Атлантійського Пакту: 1) повна рівноправність майбутньої західно-німецької армії з арміями інших учасників Пакту і 2) ґарантія, що лінією оборони буде Ельба, а не Райн чи ще далі на захід. То це покищо. Бо в дальшому німці неминуче висунуть справу повернення їм Саару, що сьогодні виділений в окреме політичне тіло, економічно пов'язане з Францією, справу Рурського басейну, що сьогодні також вилучений з німецької економічної диспозиції і експлуатується під аліянтським контролем; нарешті, німці вимагатимуть повернення їм бодай частини земель на схід від лінії Одра-Ніса, земель відданих нібито „в користування Польщі (до часу остаточного укладення миру з Німеччиною) — наче взаміну за втрачені Польщею українські та білоруські землі, загарбані Совєтським Союзом. І якщо зобов'язання аліянтів перед польським колишнім урядом можна вважати за вигаслі і перекреслені всім повоєнним ходом подій у Польщі, її повною совєтизацією тощо, то з Францією справа трудніша: вона ніяк не погодиться віддати до повної німецької диспозиції Рур і Саар, цю металюрґійно-вугільну „вісь", яка відразу привернула б Німеччині попередню індустріяльну, разом з тим і політичну та мілітарну могутність, фактичну геґемонію на континенті. Ніякі намовлювання і арґументи за необхідність спільного европейського фронту перед совєтською загрозою, ніякі розмальовування жахів совєтської окупації і совєтського режиму взагалі — не можуть мати для французів тієї переконливости, що її мають вже пережиті дошкульні німецькі навали — дві впродовж одного покоління. Річ ясна, що ніяка загроза — яка б не була вона ймовірна — не може вплинути на людську поведінку так, як впливають факти власного досвіду.

III

Проте німецькою справою не вичерпуються нинішні суперечності позасовєтської Европи. Ми вже сказали, що ряд країн: Еспанія, Югославія, Швайцарія, Швеція і Фінляндія — не входять до оборонного европейського Союзу. Вказували і на те, що це якраз країни в протибольшевицькому сенсі найбільш стійкі, мілітарно найбільш готові до відсічі аґресорові. Становлячи разом приблизно 54,6 млн. людности, вони можуть поставити 2 млн. готового дисциплінованого війська — в чотири рази більше, ніж усі европейські учасники Півн. Атлантійського пакту. Варто на цих країнах зупинитися і прослідити — чому вони сьогодні поза оборонною системою Европи.

Почнемо з Еспанії. Об'єднані Нації — у великій мірі під тиском СССР — 1946 року проголосили їй бойкот, яко країні з тоталітарним режимом, бо там, бачте, править монопартія — „еспанська фалянґа" на чолі з ген. Франко. Правди ніде діти — політичного демократизму в сучасній Еспанії нема і диктатура Франка нам не до вподоби. Але правда і та, що Франко — це ягня супроти Сталіна, як і „фалянґа" супроти компартії. В кожнім разі Франко не виморював голодом цілих областей Еспанії, як це робив Сталін з Україною, не депортував мільйонів людности в „місця віддалені", не нівечив, не стирав з лиця землі цілі невгодні йому країни, як це робив той же Сталін (пригадайте сумну долю автономних республік: Кримсько-татарської, Кабардино-Балкарської, Адигопської і Калмуцької автономних областей, Республіки надволжанських німців тощо). Не чути було, щоб Франкові аґенти за кордоном хапали еспанців, що не хотіли вертатись „на родіну", і винуватили їх за це в колябораціі. І що дуже важне — не насилав Франко маси своїх аґентів до чужих країн — мутити воду в чужім ставу, не організував у них своїх „п'ятих колон", не підбурював там людности проти своїх власних урядів, — загалом, „не пхав носа до чужого проса" — йому досить було своєї Еспанії. Якщоб так поводився Вісаріонович і його Політбюро, то напевно всі політичні й державні діячі демократичного Заходу повсякденно співали б йому хвалебні пісні. Бо — „Сталін боровся проти фашизму, проти Гітлера, а Франко їх підтримував!" Ось так тяжить на поступуванні демократичного Заходу щодо Франка його (Франкове) минуле (зрештою у війну на стороні „вісі" Франко таки не дав себе втягнути і в цім виявився його безперечний державницький глузд). В ставленні Заходу до Франкової Еспанії давно треба було зійти з позицій сантиментів минулого і керування інтересами неспокійного сьогодні і небезпечного завтра. Та добре, що до цього йде хоч тепер.

Неслушність дальшого бойкоту Еспанії більшість членів ОН врешті сама визнала. Але до Атлантійського пакту її тим часом не запрошено, хоч Еспанія там дуже потрібна — і з огляду на її ґеоґрафічне положення, і з огляду на розмірно велику і дисципліновану наземну армію. Еспанія (разом з Португалією) може бути останньою европейською твердинею, успішно бороненою перед большевицьким аґресором так довго, аж поки з'єднана англо-американська авіяція не зруйнує воєнно-промисловий потенціял СССР.

Переходимо до Югославії. Її політичне обличчя сьогодні цілком особливе: з одного боку, це — країна комуністичної диктатури з усіма питомими цьому режимові атрибутами; тим самим тітовська Югославія — антагоніст до демократичного Заходу. З другого боку, Тіто вимкнувся з послуху Москві, з лави її слухняних сателітів. Москва таких справ не прощає, то ж Тіто в цілі самозбереження мусить шукати стежок на Захід, намагаючись знайти з ним спільну мову, щоб запевнити собі там підмогу в разі московської аґресії. Але й без цього Югославія гостро потребує фінансово-господарської допомоги і дати їй цю допомогу можуть лише ЗДА, чільна держава Півн. Атлантійського пакту. То ж не виключене, що Тіто намагатиметься поступово злагіднити свою диктатуру, щоб уможливити собі активний контакт з країнами демократичного Заходу, якщо не трапиться в Югославії якоїсь несподіванки, бо взагалі в позиції уряду Тіто залишається багато неясного. Воєнний потенціял сьогоднішньої Югославії, коли брати під увагу не індустрію, а живу людську силу, дуже пристойний — близько пів мільйона готового наземного війська, з бойовим духом і непогано спорядженого.

Швеція і Швайцарія — дві країни типового невтралітету, бо не воювали ні з ким від часу наполеонових воєн і свою невтральність зуміли зберегти також під час обох світових воєн. Ця обставина, поряд з іншими, сприяла тому, що тепер життьова стопа цих країн — чи не найвища в Европі. Настрій людности в масі дуже патріотичний, до комунізму ставлення неприхильне. Швеція до того ж має поважну числом, дуже дисципліновану і модерно споряджену наземну армію. (Загалом, військові оглядачі тої думки, що тепер в Европі поза Совєтами лише три країни мають солідні армії, готові боронити свої кордони: Еспанія, Швеція і Югославія). Тому можна мати жаль, що Швеція і Швайцарія не захотіли взяти участь в европейській оборонній системі і тим посилити її міць. Щодо їхніх надій залишитися невтральними і в грядучій війні Схід-Захід, то вони надто проблематичні, щоб не сказати — цілком безпідставні. Хібащо вони, прийнявши символ віри Неру та інших короткозорих пацифістів, що „краще неволя, ніж війна", самі зречуться свободи і підставлять шию в большевицьке ярмо. Така можливість для цих висококультурних країн була б дуже прикрою і якось аж не хочеться вірити, щоб народи виробленої політичної культури і високої пошани та прив'язаности до свободи могли скотитися до такого безвілля і прострації. А проте Швеція з своїм соціялістичним урядом вже на цей шлях ступила, бо не ввійшла до Півн. Атлантійського Пакту — хоч і як її туди запрошували західні держави. І не ввійшла саме тому, що злякалася погроз Совєтського Союзу: він заявив, що оскільки Швеція на Балтійському морі є його сусідом, то приступлення Швеції до Північно-Атлантійського Пакту він, СССР, вважатиме за ворожий супроти нього акт з усіма, мовляв, звідси випливаючими наслідками. І Швеція спасувала перед такими погрозами — може перший раз у своїй історії.

Щодо Фінляндії, то вона не мала жадної змоги прилучитися до Півн. Атлант. Пакту, бувши зв'язана умовами мирового договору, накиненого їй Совєтами по програній війні, та ще маючи на своїй території, згідно з цим договором, совєтські воєнні бази. Проте героїчний фінський народ, виступивши взимку 1939-40 року сам-на сам проти напасника — Совєтського Союзу, так дався Совєтам взнаки, бороннячи свою державу, що Москва рішила дати Фінляндії спокій у її внутрішніх справах і не нав'язувала їй силоміць совєтських форм правління. Знаючи аґресивний характер московських володарів і їх злопам'ятність, факт несовєтизації Фінляндії слід визнати просто за чудо. І нема сумніву, що коли б Атлантійський Пакт скидався більше на реальну, справжню, дійову організацію европейської оборони, то — Фінляндія знов зайняла б одверто своє місце в рядах оборонців волі перед кремлівським аґресором.

Лев Ясінчук.

„НОВА ЕВРОПА"

(Уривок з повісти: „Данина Молохові").

6)

Все ж то приємніше товаришувати з молодими студентами, разом слідкувати за біологічними процесами, ніж фізично переймати практичне знання, хоч би тільки опанувати машину до писання. Молоді вистоювали безчинно цілими днями в обширному підсінні і у сходовій клітці будинку „Дністра" в такій масі, що хто бажав дістатися в кімнату, той мусів силою протискатися. Посторонніи виглядало, немов тих молодиків хтось мобілізував на якесь невідоме діло. Головну ролю між ними грав син відомого письменника.

Тимчасовий завідувач шкільництва видав доручення забезпечити шкільне майно й документи. Між іншими одержав і Левчук доручення забезпечити шкільне майно у двох районах міста. При перегляді паперів, що їх ще не встигли були знищити большевики при відході, найшлася навіть партійна виказка большевицького керманича шкільництва Львова. Видно, що вихід зо Львова був для вищих достойників доволі неожиданий.

Коло головних міських тюрем — при вулиці Лонцького й на „Бриґідках" панував дальше живий рух. Відти виносили когось майже безперервно й вивозили (деяких уже в домовинах) приготованими возами. Швидко поширилася вістка, що на ‚Бриґідках" одна саля виповнена стоячими людьми, замурована. Цю вістку стверджував теж одурманюючий сопух гниючих трупів, що продовж кількох тижнів поширювався на сумежні вулиці. Німці не розмуровували „затворників", тільки мабуть краще ущільнили стіни, бо згодом сопух минувся.

Від часу до часу проходили вулицями міста більші відділи жидів конвойовані німцями. Йшли на роботи, доки наступить їхня ліквідація. Вона вже й заповідалася. От на трамваєвій ремізі при вулиці Пелчинського наліплені плакати, в яких взивається жидів з трамваєвої служби, щоб принесли весь свій службовий виряд враз з уніформами, бо з сьогоднішним днем їх служба кінчається. Довжезні ряди жидів, поскладані на подвірі — недавнього НКВД, один за одним вижидають на щось. На подвіря ратуша зводять теж якихось людей і уставляють рядами, обличчям, зверненим до стіни. Добра їм мабуть не буде. Невесело в місті. Настрій у кожного такий, що давить у голову наче важка камінна плита.

В такому ж настрої вертає Левчук після полудня додому. Було це тридцятого червня 1941 року. По дорозі підходить до нього давний просвітянський діяч, і застерігаючи таємницю, боязким шепотом запрошує його на шосту годину пополудні до „Просвіти", де відбудеться (ще стишує голос) проголошення української державности.

— Якщо стрінете кого „певного", то запросіть і його.

— Що значить „певного"? — кинув здивоване питання Левчук; значить — українця?

— Но, не всякого; тільки визначніших. В салі — не буде місця й аранжери не бажають розголосу передвчасно.

— Хто це тепер „визначніший"; ми ж уже так порівнялися, — замітив Левчук.

Дивне воно тільки, що така важлива подія мала б відбутися майже секретно. Але співрозмовник не вмів виянити Левчукові його сумнівів. Здається, що й сам їх мав.

Коли Левчук зявився в головній салі „Просвіти" на кільках хвилин перед визначеною годиною, саля вже була майже набита. Всі у звичайних, щоденних одягах, деякі навіть у верхніх плащах; всі стояли, бо сісти ані не було де, ані на чому. З боку при стіні стояли писальні столи, ті столи, що при них сиділи колись урядовці „Просвіти". На стіні висів тризуб і образ Євгена Коновальця. За столом ділово вешталися молоді люди.

З боку при одному зо столів сиділи — два старшини німецькому „верхмахту". Левчук оглядався по салі, щоб собі усвідомити, хто саме тепер у Львові „визначніший". Зауважив самі добре відомі йому особи, що до війни були активними в котрійсь з українських установах, особливо — господарських і фінансових.

На підвищення вийшов молодий сухорлявий пан і прочитав маніфест, що волею українського народу Організація Українських Націоналістів створить українську державу. В маніфесті згадувалося „наших союзників", розуміється — німців. Слухачі уважно слухали тих слів і намагалися вірити в них, бо й приявні представники німецької армії — не підносили проти тих заяв ніяких замітів. Маніфест кінчився проголошенням, що створення українського уряду складається в руки пана Ярослава Стецька, що назначений примієром.

Після прочитання маніфесту промовив німецький старшина — сухо й здержливо. Вичувалося, що він ледви, чи має які повновласті заступати тут німецький „райх". Мабуть він явився на запрошення знайомих і промовляє радше у власному імені. На кінець хтось почав співати „Ще не вмерла Україна". До нього прилучувалися несміло голоси учасників на салі. Тіснота в салі була така, що тільки ті могли держати опущені в долину руки і стануги менше-більше на „позір", що вже перед тим тримали їх у долину. Хто піддержував свій капелюж на грудях, той так і дальше стояв. Прозвучав гимн і саля почала звільна опорожнюватися. Учасники великого акту, яким не можна б легкодушно гратися, відходили. На їх обличчях малювався радше смуток, ніж радість; немов би вертали з похорону. Щойно на дорозі розбалакувалися.

— Яке враження зробили на вас ці сходини? — чути напівголосне питання одного з учасників.

— Маю вам правду сказати? Прикре! Виглядає, немов тут щось не в порядку, немов хтось поспішав, щоб його другий не випередив.

— Дозвольте, — чути голос адвоката, що переходив у товаристві кількох; я загалом не розумію, пощо то цього проголошення. Прецінь українська державність і соборність уже давно проголошені. Тепер могло б бути що найбільше — відновлення державности.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

П. Заярський

СПІВЕЦЬ СВОБОДИ

До 80-річчя з дня народження Лесі Українки

Так, мрія нас вела за океан,
до неї ми крізь пущі пробивались,
для неї ми терпіли тяжкі злидні.
Свята, величня мрія,
що ніби люди можуть вільні бути...
Леся Українка („У пущі").

В „часи глухонімії", коли Україна стогнала під важким чоботом самодержавної імперіялістичної Росії, в часи неволі і загального занепаду залунав бойовою сурмою могутній голос мужньої, свободолюбної поетки Лесі Українки. І цей голос ще з більшою силою звучить і тепер, в наші часи, закликаючи український народ до рішучої і непримиренної боротьби за свою свободу і незалежність. Серед сучасних українських письменників, які тепер живуть і творять, Леся Українка одна з найсучасніших, дарма, що її твори написані 40-50 років тому. Полум'яна поезія великої поетки з її гарячою і глибокою любов'ю до України, з її палким протестом проти деспотизму і тиранії, з її несамовитим бунтом проти неволі і неправди, з її оспівуванням героїзму і жертвенности непримиренних борців за свободу — в наші часи боротьби за волю України така близька і актуальна для нашої сучасности, що теперішній читач сприймає твори Лесі Українки, як твори написані не про колишню дійсність, а про теперішню сучасну українську дійсність.

В символічній формі Леся Українка малює картини поневолення України:

Ти в руїнах тепера, єдиний наш храм,
Вороги найсвятіше сплямили,
На твоїм олтарі неправдивим богам
Чужоземці вогонь запалили...

„Єдиний наш храм" — це Україна. Вороги-окупанти зруйнували наш храм, найсвятіше сплямили і своїм „неправдивим богам", себто чужим і ворожим для України ідеологам, віддають пошану і намагаються цю чужу і ворожу для нашого народу ідеологію поширювати і розповсюджувати серед нашого народу. А цвіт української нації ворог винищує голодом, тюрмами, засланнями, каторжною роботою:

Наші батьки вже лягли підмурівком
Там, де стоять нечестивії храми,
Нільскії багна загачено трупом
Наших безщасних дідів.

„Нільскії багна" — це багна північної Росії, загачені трупами замучених синів поневоленої України. Пекло, страшніше від Дантового пекла, горить в нашім краї. Самодержець-тиран

...на війну жене своїх підданих,
І посилає на роботу люд,
На ту страшну, єгипетську роботу,
Що має вславити царське імення.

Так воно було, ще в більшій мірі воно є й тепер: в страшній каторжній роботі конає український народ. З глибокою тугою пише поетка про тяжке становище Рідного Краю і рідного народу:

О люде мій бідний, моя ти родино,
Брати мої вбогі, закуті в кайдани!
Палають страшні, незагойнії рани
На лоні у тебе, моя Україно!

Найдорожче для Лесі Українки — це ВОЛЯ рідного народу, тільки вона може осяяти безщасну рідну землю і своїм сяйвом розігнати морок і темряву неправди і неволі:

Ой де ж ти, воле, ти зоре таємна?
Чому ти не зійдеш на землю із неба?

Велика любов до України у поетки поєднана з надзвичайно сильним бажанням ВОЛі рідному краєві:

Вільні співи, гучні, голосні
В ріднім краю я чути бажаю...

Це прагнення волі таке велике, що поетка все віддала б, аби тільки зникла неволя і настала сподівана воля:

О горе тим рукам, що звикли у неволі
Носить кайдани ржаві та важкі,
На волю вернуться, і там бридкі мозолі
Їм нагадують, хто вони такі.

...О горе нам усім! Хай гине честь, сумління,
Аби упала ця тюремная стіна!
Нехай вона впаде, і зрушене каміння
Покриє нас і наші імена!

Для визволення України поетка згодна все віддати, піти на найбільші жертви. Так само як Шевченко в своїй безсмертній поезії „Мені однаково" на першому місці поставив ВОЛЮ і щастя України, так саме як Франко висловив цю ж думку словами „Хай пропаде моє ім'я, але хай живе УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД!" — так саме й Леся Українка згодна на найвищі жертви заради СВОБОДИ України! Впродовж усього свого життя Леся Українка була надхненним співцем СВОБОДИ!! Ще в дитячому своєму вірші „Мій шлях" юна поетка намічаючи програму своєї творчої діяльности, підносить величні принципи: СВОБОДУ, РІВНІСТЬ І БРАТЕРСТВО:

Коли я погляд свій на небо зводжу,—
Нових зірок на йому не шукаю,
Я там братерство, рівність, волю гожу
Крізь чорні хмари вглядіти бажаю...

Але з цих „трьох величних золотих зор", із цих трьох „принципів" поетка на першому місці ставить СВОБОДУ:

Але переконання я здобула святе:
З принципів трьох найкращий
Єсть принцип — ЛІБЕРТЕ!

І вся могутня поезія Лесі Українки — надхненна ПІСНЯ СВОБОДИ! Це урочистий гімн СВОБОДІ! Ні гніт політичної неволі, ні безперспективність та безвиглядність доби реакції, ні особисті тяжкі переживання безнадійно хворої поетки — ніщо не зламало гордого бунтівливого полум'яного духу її. Не зламало її палкої свободолюбности! В умовах тяжкої неволі вона співала вільну пісню, пісню свободи!

Так, вільна, вільна пісня! Я не знаю,
На щастя, чи на горе тая воля,
Та я ще не скувала їй кайданів;
Не знаю я, де взять на них заліза,
І на якім вогні вони куються.
Та певне вже — кувати не кувати,
А прийде час-година—розпадуться,
І стрепенеться визволена пісня,
І вирветься з неволі, як ридання...

Дуже тяжко і боляче відчувала Леся Українка неволю рідного краю. Приїхавши до Відня 1891 року, поетка писала до М. П. Драгоманова: „Розглядаюсь на Европу... Перше враження було таке, ніби я приїхала в інший світ — кращий світ, вільніший. Мені тепер ще тяжче буде у своєму краю, ніж досі було. Мені сором, що ми такі невільні, що носимо кайдани і спимо під ними спокійно. Отже я прокинулась, і тяжко мені, і жаль, і болить..." І коли з закордонної подорожі вона поверталася додому, радісна хвилина повороту до рідного краю була потьмарена зустріччю з непривітними прикордонними вартовими, які з „холодним блиском зброї" стояли на варті, символізуючи політичний гніт, політичну сваволю чужинців на „нашій — не своїй землі".

Поетку

...Знов обступала тісна, щільна
Неволі рідної знайомая стіна.
І кожна думка там, що народилась вільна,
Враз блідла, мов невільниця сумна.

Хвилина вороття до поневоленого рідного краю була схожа на прибуття на заслання:

„Чи ми вертаємось, чи йдемо на вигнання? —
Питалися мої думки й пісні.

І вільна думка поетки під впливом цієї сумної дійсности „враз блідла, мов невільниця сумна". Тоді далека чужина, де панувала воля, демократичні свободи, „здавалась краєм вічної весни."

Своє гаряче поетичне слово Леся Українка перетворила в гостру зброю в боротьбі за волю. Кожен поет, на думку Лесі Українки, повинен бути непохитним борцем за волю, непідкупним борцем за інтереси народу. Такий образ поета, що боронить інтереси свого народу, показала Леся Українка в поемі „Давня казка". Поет з „Давньої казки" — щирий демократ, непохитний борець за волю народу, гарячий і непідкупний захисник поневоленого селянства, він не зрадив поезії, його не спокусило панське золото, його не злякала тюрма, його визвольні ідеї і героїчна смерть стали за приклад для поетових нащадків, що взялися до боротьби з ворогами.

Не поет, у кого думки
Не літають вільно в світі,
А заплутались навіки
В золотії тонкі сіті.
Не поет, хто забуває
Про страшні народні рани,
Щоб собі на вільні руки
Золоті надіть кайдани!

Леся Українка гостро картала тих поетів, що зрадили свою ВІЛЬНУ поезію, що продали свою музу, що зрадили своє основне призначення — боронити волю і Правду. І коли французькі поети в 1896 влаштували урочисту демонстрацію з нагоди укладеного між Францією і царською Росією союзу, коли ці поети писали улесливі вірші на честь російського царя, Леся Українка не могла витримати такої профанації поезії, такого низького морального падіння французьких поетів. Леся Українка, велика поетка, чесна принципова людина і свідома громадянка, що високо держала прапор свободи, чести і людської гідности, виступила в пресі французькою мовою з гарячим протестом проти„ такої профанації поезії і хисту, якої допустилися французи сей рік у Версалі" (так писала вона в своєму листі до своєї дядини, вдови М. П. Драгоманова). Цей відкритий лист до французьких письменників має такий характерний заголовок: „ГОЛОС З РОСІЇ ОДНІЄЇ УВ'ЯЗНЕНОЇ". А далі йде такий підзаголовок: „Маленька поема в прозі, присвячена поетам і артистам, що мали честь привітати імператорське російське подружжя в Версалі". Цей лист в обороні свободи і гідности літератури такий цікавий і одночасно малознаний серед нашого громадянства, що ми дозволимо собі навести більші цитати з нього, в перекладі на українську мову. Беремо цей текст з газети „Слово" ч. 8, 1946 р.

„Великі імена і гучні голоси. Їхня слава лунає на цілий світ... Видима річ, слабенький спів однієї невільниці не матиме такої сили, щоб привернути увагу тих величних півбогів, увінчаних лавровими та трояндовими вінками. Але ми інші, бідні ув'язнені поети, ми звикли до пісень без відгомону, до нездійснених прохань, до марних проклять, до безрадних слів, до приглушених стогонів. Все можна стримати, за винятком голосу душі, — він дасть себе почути і в дикій пустелі, і серед натовпу, і навіть перед царями. І чоло, що ніколи не зазнало лаврів, не менш горде, не менш чисте, воно не потребує лаврів, щоб ними прикрити якесь безчестя. І голос, що ніколи не збуджував луни в золоті, не менш вільний, не менш щирий, він не потребує славних тлумачів,, щоб бути добре зрозумілим.

Дозвольте ж нам співати. Пісні — це ж єдине наше добро, бо все можна здушити, за вийнятком голосу душі.

Ганьба лицемірній лірі, улесливі струни якої наповнювали акордами залі Версалю. Ганьба чаклуванню зрадливої німфи, яка з хаосу віків викликала морок. Ганьба вільним поетам, які перед чужинцем дзвенять ланцюгами добровільно накладених кайданів. Неволя ще огидніша, якщо вона добровільна...

...Чи ви знаєте, славетні побратими, що таке убозтво, убозтво країни, яку ви називаєте такою великою? Це ж ваше улюблене слово, це бідне слово ВЕЛИЧ, смак до величного, природжений французам. Так, Росія величезна, росіянина можна заслати аж на край світу, не викидаючи поза державні межі. Так, величезна Росія, голод, неосвіченість, злодійство, лицемірство, тиранія без меж, і всі ці нещастя величезні, колосальні, грандіозні! Наші царі перевершили єгипетських своїми нахилами до масивного, їхні піраміди високі і дуже міцні, ваша Вастилія була ніщо в порівнанні з ними. Приходьте ж, великі поети, великі артисти, подивитися на велич наших бастильських, зійдіть з естрад, здійміть свої котурни й огляньте вашу прекрасну в'язницю. Не бійтесь, побратими, В'ЯЗНИЦЯ ПОЕТІВ, ЩО ЛЮБЛЯТЬ ВОЛЮ, БАТЬКІВЩИНУ І НАРОД, не така тісна, як інші місця ув'язнення, вона простора і її славне ім'я — РОСІЯ! (Підкреслення наші). Поет може там мешкати і навіть безпечно, втративши тільки ім'я або втративши все.

Живіть же спокійно, побратими, прославлені вашими великими іменами. А ти, французька музо, вибач співачці-невільниці, позбавленій імени. Все таки я менше тебе зневажила своєю убогою прозою, ніж твої вільні друзі в своїх прекрасних улесливих віршах".

Ув'язнена.

Минуло 55 років з часу написання цього листа, але він не втратив і тепер свого значення, зокрема блискуча характеристика Росії з її голодом, лицемірством, безмежною тиранією, з її бастиліями, з тяжкою долею поетів у цій в'язниці народів... З надзвичайною силою ганьбить тут Леся Українка продажних поетів, з надзвичайною людською гідністю виступила велика українська поетка в обороні свободи і чести. І які насправді дрібні і маленькі ті „великі" французькі поети, увінчали лаврами і трояндами, і які маленькі і жалюгідні і ті „великі" орденоносні сучасні поети СССР, що подібно до французьких поетів улесливими струнами своєї лицемірної ліри зневажають людську гідність вільного поета. І яка величня, осяяна світлом свободи, людської гідности і чести, непримирення і непохитна постать Лесі Українки, поетки і борця!

(Дальше буде).

Інж. О. Балабан

Сучасне обличчя індустріяльного Києва

Хоч місто Київ, столиця України, є передовсім її політичним і культурним центром, то все ж і промислові споруди Києва мають чимале значення. Ця стаття буде спробою відтворити образ промислового життя міста Києва, як воно виглядає тепер, чи радше виглядало в останніх роках на підставі скупих і неточних даних, що просякають через залізну заслону.

Промисл Києва розвивався частинно у залежності від земних зложищ київської області, в більшій мірі одначе в залежності від контролі большевицької Москви, тому то й не досягнув він того рівня, який він міг би осягнути при свобідному розвиткові у незалежній державі. В Києві переробляються в першу чергу сільсько-господарські продукти, тому то харчевий, споживчий і текстільний промисли переважають. Інші галузі промислу, коли порівняти Київ з більшими містами на російській території, є слабо розвинений. Передовсім є малою кількість заводів важкого машинобудівельного і воєнного промислу, а також заводів перерібки півготових фабрикатів (які мандрують з Криворіжського і Керченського залізнорудних басейнів в далеку північ чи на Сибір для перерібки на готові фабрикати, які годі відсилається, як Москва дозволить, в Україну). Причина цього всім добре відома: узалежнення української промисловості і цілої економіки від Москви. Промислу, який досі розвинувся, не можна приписувати „большевицькій індустріялізації", а треба вважати тільки проявом частинної капітуляції большевицької політики перед вимогами українського життя.

Електричну енергію дають київським фабрикам і мешканцям такі електрівні: 1) Державна головна електрівня — біля 25,000 кіловат (1000 роб.), 2) Міська головна електрівня — біля 40,000 кіловат, 3) Районова електрівня — біля 5,000 кіловат, 4) Лукіянівська електрівня — біля 8,000 кіловат, 5) Електрівня „Ленінської Кузні" — біля 10,000 кіловат, 3) Тепло-Електрична Централя (ТЕЦ) — біля 80,000 кіловат (1000 роб.). Разом біля 168,000 кіловат.

ТЕЦ є під зарядом південно-західної дирекції залізниць і доставляє струм та енергію для районового огрівання огрівання фабрик та урядових будинків. Згадані електрівні поганяються вугіллям, торфом або земною олією. Тут треба згадати про газопровід Дашава (Стрий) — Київ, що має доставляти Києву земний газ. Будова газопроводу закінчена мабуть 1948 року.

4 водогонні заведення доставляють столиці воду.

Вичисляючи заводи важкого машинобудівельного промислу Києва, треба на першому місці поставити Київську Верфть (сточню) „Київська Кузня", яка крім будови кораблів, продукує багато родів машин, як парові молоти, крани (двигуни), товарові і менші пасажирські пароплави, річні голівники (боксирі), корабельні машини і збірники, корабельні кітли і корабельні споруди. Крім цього продукує також досить велику кількість бесемерової сталі. Залога робітників цього заводу перевищувала подекуди навіть 10,000 чоловік. Крім цього в Києві є дві інші верфті, які будують менші товарові і пасажирські пароплави. Про них немає одначе точних даних.

Другою по величині є варстатобудівельна вирібня (другі містяться у Харкові і Краматорську), яка продукує станки, шліфувальні машини і т. д. Залога робітників 4,500 чоловік у 1937 р. Дальші промислові заводи: Завод „Горкій" випускає револьверові токарки, сверлові і точильні аґреґати і т. д., фабрики електромоторів, корабельний завод „Укркабель" (продукція ел. каблів, ел. провідників і ел. приладдя), залога 1,500 робітників, фабрика точного приладдя і оптичних апаратів, „Точприбор", залога 2,000 робітників, фотоапаратів, завод „Більшовик" на Полевій вулиці виробляє машини для хемічного промислу (залога 8,000 чоловік).

Завод імені „Ленсе" при Політехнічному Інституті, що будує ел. трансформатори (залога 1500 душ).

Завод „Красний Ісковатор" (3000 душ), „Ковкий чавун" (2500), Автозавод при Берестлитовській шосе (1200), Автозавод при Діловій вулиці.

В Дарниці біля Києва міститься регенераційний завод для синтетичного кавчуку і гуми; фабрика льокомотивів і вагонів (5000 роб.), завод „Красний Резінчик", де перед війною продукувалися майже виключно протигазові маски.

Інші заводи, як фабрика протипожежних машин (вогнегасників), фабрика друкарських машин, фабрика споруд і огрівальних труб, фабрика цвяхів і шруб, фабрика пекарняних споруд, фабрика млинових споруд, фабрика рентгенівських апаратів, фабрика медичних інструментів, лябораторійних уладжень — належить вже до менших заводів і мають вже більше локальне значення.

До металевого промислу належить також штанцівний завод, що продукує кухонне начиння, ланцюги і т. п.

До електричного промислу належить зачислити згадану вже фабрику ел. рушіїв, ел. каблів, трасформаторів, радієвих апаратів, електричних споруд, арматур і помірового приладдя.

В склад хемічного промислу входять: фабрика хемічних фарб, оцтової кислоти, крезолю і терпентини, фабрика емальової посуди, два заводи хемо - фармацевтичних виробів, фабрика екстрактів для гарбування шкіри, фабрика сирих фільмів, фабрика фотографічних платівок і фільмів, 1 миловарня, фабрика цементу, цегельні, фабрика шкла і пляшок.

Деревний промисл — 2 тартаки, 4 фабрики меблів, завод деревних частин до комбайнів (Поділ), фабрика дерев'яних скринь.

Текстильний і шкіряний промисл — 1 ткальня вовни, дві фабрики костюмів, фабрика трикотажів ім. Рози Люксембурґ, три фабрики взуття і фабрика виправи шкіри (Бровари).

До харчевого (споживчого) промислу — зачислити треба 2 великі збіжеві млини, три пекарні (фабрики хліба), 2 м'ясні комбінати, одна фабрика консерв (м'ясних, овочевих і яринних), оліярня, фабрика цукорків, дріжджей, 1 бровар, 1 фабрика спірту і горілки, фабрика тютюню і цигарет.

Всі вище згадані фабрики досі ще далеко не осягнули рівня продукції з передвоєнних часів і ледве чи його в близькому часі осягнуть. У новій „п'ятирічці" головний натиск покладений не так на відбудову промислу Києва як на відбудову нових репрезентативних будівель в совєтсько-російському стилі з метою затерти зовнішнє українське обличчя столиці. Це тема для окремої статті..

Наскільки оте більшовицьке „планування" буде переведене в життя — невідомо. А втім може вже в короткому часі матимемо нагоду сконфронтувати його з дійсністю.

(„Вісті" — Т-во Укр. Інж. в Америці).

ПОВІДОМЛЕННЯ
КУРАТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ.

З уваги на те, що дня 28. лютого 1951 замикається формально перший звітний рік Українського Народного Фонду, повідомляємо про наступне:

1. У. Н. Фонд на день 20. лютого осягнув суму $91,052.98.

2. Всі Відділи УККА, організацій, установи й комітети та окремі особи, що мають на руках будь які збірки чи інші суми, призначені до У. Н. Фонду, повинні переслати їх найпізніше до дня 28. лютого ц.р., щоби ті суми увійшли до каси ще перед замкненням першого року.

3. Після замкнення першого року в місяці березні буде уложене, а опісля видане друком Звідомлення Українського Народного Фонду за 1950 рік, — як за перший рік його існування. У Звідомленні будуть поіменно подані по стейтам та місцевостям усі платники Національного Датку й жертводавці, що спричинилися до фундації й розбудови Українського Народного Фонду в Америці.

4. Українці, що мають ще намір зложити Національний Даток за рік 1950 і забезпечити собі місце в Звідомленні за перший рік існування У. Н. Фонду, нехай перешлють свій даток до кінця місяця лютого ц. р.

5. Кураторія звертається з проханням до всіх українських організацій, а зокрема до Відділів УККА, щоб використали останній тиждень збірки і таким чином причинилися до підвищення числа платників Національного Датку в Америці.

Ню Йорк, дня 20. лютого 1951.

Кураторія Українського Народного Фонду.

Національний Даток пересилайте:

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721, Church St. Annex
New York 7, N. Y.

ХОР „ДУМКА" У МЕДІСОН СКВЕР ҐАРДЕН

Ню Йорк, 26 лютого. — Репрезетативний український хор „Думка" виступить завтра, у вівторок 27-го лютого, разом із іншими американськими хорами (200 співаків) на імпрезі Американського Червоного Хреста, що відбудеться у великому (19,000 місць) Медісон Сквер Ґарден в год. 8-мій ввечорі. „Думка", крім того, виступить з одною власною точкою. Злученими хорами диригуватиме Фред Верінґ.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

З діяльности Осередку СУМА в Шікаґо-Північ

Заки розкажу дещо про діяльність цього Осередку, наперед зупинюсь на тім, як творився цей Осередок і хто його створив. Воно настільки важливе, а разом і цікаве, що не можна цього поминути, бо це вплинуло на діяльність Осередку.

За зорганізування цього Осередку взялося кількох юнаків-сумівців, які опинились на терені Шікаґо-Північ. Їх так мало було, що важко було вірити, щоб їм вдалося створити Осередок. Та ініціятива юнаків таки швидко ввінчалася успіхом. До них прилучилися старші, помогли їм і так постав Осередок, що сьогодні начисляє 40 членів. Багатий він й на „сивоволосих" юнаків, та ці „сивоволосі" вив'язуються з праці справді гарно.

Саме добігає рік, як засновано Осередок. Позаду залишається рік сумівської праці Осередку: культурно-освітньої й громадської. За цей час, члени не тільки, платили місячні вкладки, але у вільні хвилини віддавалися праці в СУМ-і. І їхня наполеглива праця давала гарні успіхи. Тим вони розреклямували Осередок і рівночасно СУМА, як молодечу, — справді працюючу, організацію серед громадянства. І сьогодні Осередок СУМА став одною з найактивніших й найпопулярніших організацій, діючих на терені Шікаґо-Північ.

Осередок в минулому році відсв'яткував Шевченківську Академію, свято Матері (спільно з церквою), свято Національних Героїв й Перше Листопада. Також уладив Миколаївську виставку, на якій п-ні Василів подарувала для Осередку дуже гарний, вишитий на полотні Тризуб, за що голова Осередку зложив їй подяку. Це справді був гарний дарунок для Осередку.

Сумівці, взяли були численну участь у маніфестації, улаженій Лігою Американців українського походження міста Шікаґа в зв'язку з смертю командира УПА генерала Тараса Чупринки.

В біжучому році Осередок разом з 52 відділом ОДВУ улаштували Академію в річницю 22. Січня.

В минулому році Осередок перепровадив одноразову збірку для Головної Управи, що у висліді дала 127 долярів.

В Різдв'яних святах Осередок ходив по коляді на Конґресовий Комітет й Церкву. З коляди на Конґресовий Комітет зібрано 130 долярів.

Осередок теж показав себе добродійним. З своєї каси давав гроші на церкву, для СХС, до Німеччини, на пресу, тощо. Сумівці, пп. Год Петро, Чомко Григорій, Бурдяк Антін, Вархолик Михайло спровадили з Німеччини кілька родин і заопікувалися ними в початках.

Як видно з наведеного, сумівці не проводили бездільно вільний час. Для них не тільки існувала „шапа". Поза працею в „шапі" вони знаходили зайняття в СУМ-і. І сьогодні, маючи за собою рік сумівської праці, бачать гарні результати.

Поза працею на зовні, не відставала праця і в нутрі. Відбувались членські сходини. Члени солідно вив'язувались з членських обов'язків. Точно й своєчасно сплачували членські прилеглості.

Сьогодні при СУМ-і існує хор під диреґентурою п. Семкова Микити. Між іншим цей сумівський хор співає кожної неділі в Церкві св. Василія на Борнсайд.

Останньо Осередок зготовив для себе два прапори: український і американський. З Канади спровадив кілька портретів, на які столяр-сумівець, п. Чехар Микола зробив гарні рамки.

Найбільш відємним і перекірливим в праці є те, що Осередок не має своєї власної домівки. Все доводиться відбувати у невідповіднім і зовсім непридатнім „бейзменті" свої сходини. Це у великій мірі не корисно відбилось на діяльності Осередку. Прямо таки в дечому перешкодило.

Тепер Осередок підготовляється до Загальних Зборів. І цією дорогою Управа Осередку повідомляє все членство, що Загальні Збори відбудуться в неділю 25. лютого, 1951 р., в залі 1036 E. 93-та стр. о 2-гій годині пополудні. Вечером того ж дня в тій самій залі відбудеться забава.

Л. К-на

Вистава „Безталанної"

Заходом Аматорського Гуртка, при парафії св. Володимира в днях 21 січня і 4 лютого відбулась народня побутова драма в 5-тьох діях, Карпенка-Карого „Безталанна"

Між високими хмародерами і електричними реклямами Карпенко-Карий зі своєю „Безталанною" знайшов цілковите признання.

Після напруженого неспокою, та надокучливости за початком дії, перед глядачами відслонилась перша із п'яти заслон.

Перша і друга: відбулись мляво (очі в сторону) так би мовити в дусі приспособлення, узнакомлення. Зате решта дій, були обдаровані публикою, найряснішими оплесками.. Навіть та молодь, що не розуміє своєї мови квітла, виявляючи цим своє задоволення.

Село. Десь з глибини села між пшеничні лани, пливе колосиста пісня. Високі тополі легенько колишуться під ще легшим подувом вітру. Солом'яні верхи хат зі своїми цяточками-димарями, прядуть в хмари сині нитки, простягаючи довгі тіні, над садками, що потопають в білому цвіту.

Сині і голубі, червоні крайки-підпоясники, чоботи з довгими халявами, шапки каракулеві — це хлопці-парубки, ідуть вулицею, а їм навпередки городами в червоних чобітках, з квітами в косах, з биндами за головою — спішаться поквапливо сільські дівчата... Біліють хатки . . . Квіте любов . . .

На добре виконання заслуговують: Марія Вдовиченко в ролі Варки, Іван Березницький — Гната, Касіян М. — Степана, Александер Вдовиченко і М. М. 1-2 свати. Марія Шпак — Софії.

Марія Березницька — в ролі Ганни — матір Гната, як аматорка, вона відтворила справжню жінку з усіма її рисами грубости і улесливої щирости, що була одинокою перлиною цього вечора. Хоч Марія не фахова артистка, зате перлина аматорського гуртка.

Також з помітним хистом, та з душею виконували свої ролі Зіна Дубовик, Люда Л. — 1-2 дівчата. До ролі Софії (Зіна Дубовик) треба краще придивитись режисерові. Дівчина з таланом не виробленим, з наскрізь явним, але з надто природним; від неї дише життєва радість. Вона має силу міміки.

Решта аматорів задовільно виконала свої ролі, віддавши все, що знаходилось в їхніх силах. Від суфлера, трошки публічної вимоги, щоб якнайтихіше вів діло, а то при таких звуко-підказах, артист перед глядачем стає (пробачте) папугою.

Декорації і саме оформлення сцени добре. За літературну вимову, з правильним наголошенням слів, дяка Режисерові п. Александрові Вдовиченкові.

І, попри всі мінуси, що є і у фахових артистів, врахувавши умови підготувань „Безталанної" глядач радів появою драматичного гуртка.

Гуртковi дяка, Режисерові слава — бажаємо більше сил, молодої енергії, а публиці від гуртка, чогось новенького.

На закінчення перекажу сказані Варкою, слова: —

— „Як гарно, коли ти любиш і тебе люблять!" . .

В. Дубина

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА—ЦЕ СИЛА

В ПАМ'ЯТЬ С. ТОМАШІВСЬКОГО

Дванадцяту річницю смерти великого українського історика Степана Томашівського вшанував Український Вільний Університет разом з Науковим Товариством ім. Т. Шевченка та Вільною Академією Наук дня 19 січня ц. р. Святочною Академією високого культурного рівеня.

Поважне свято започаткувала Панахида, відправлена Пресв. Кир Іваном.

У докладовій залі „Гезеленгавз" підкреслив у своєму вступному слові Ректор УВУ, проф. д-р І. Мірчук велике значення традиції для розвитку національної свідомости народу і заявив, що пок. Стефан Томашівський так, як і В. Липинський приписує найважливішу ролю для існування та розвитку українського народу ідеї державности та пошануванню авторитету Церкви.

Під тим кутом насвітлили постать Стефана Томашівського, як визначного історика два стисло наукові реферати: професора д-ра Б. Крупницького та проф. д-ра Н. Василенко-Полонської. Проф. Крупницький дав докладний та ясний перегляд найважливіших творів Покійного, зазначуючи, що власне С. Томашівський був першим, що зумів оцінити велич Богдана Хмельницького як державника не меншої величини як Кромвель. А проф. Полонська виказала у свойому докладі, як глибоко вона вчулася в „Історію старих віків" і тому зуміла так виразно підкреслити провідні думки автора, що з великою любовою та культом змальовує мимо свойого стисло-праґматичного стилю передусім постаті цих князів, що стреміли до скріплення державности України.

Щоб мереживо, яке мало розгорнути перед присутніми плястичну сильветку Покійного, було совершенне, треба було ще сказати про С. Томашівського як людину та політика-публіциста. І ось, у легкій, а психологічно так стисло обдуманій формі дав проф. д-р Кузеля цілий жмут спогадів про С. Томашівського як науковця перед своїм варстатом, та як товариша праці тогочасної нашої духової еліти. С. Томашівський був найбільш обов'язковим та найбільш серйозним, за словами проф. Кузелі, хоча вмів посміятися і пожартувати. Останнім говорив д-р Ст. Баран, знову черпаючи з особистих спогадів. Як товариш Томашівського з молодих літ, пригадав зібраним, що з великим зацікавленням слухали його, що С. Томашівський не був тільки істориком-теоретиком, але й діловим політиком. Цікаві були спостереження д-ра Барана, що С. Томашівський, у відрізнення від багатьох інших, доперва зрілою людиною, озброєний глибоким знанням та життєвим досвідом, виступив як політик-публіцист, щоб формувати політичний світогляд громадянства. Вроджена, одначе, скромність не дозволяла Йому рватися на чолові пости нашої тодішньої політики. І тільки гострим пером бистрого публіциста картав промахи та креслив не завжди веселі перспективи майбутнього нашого народу. Нажаль, скільки з його сумних прогноз сповнилося...

Мимо того, що Академія тривала більш двох годин, присутні з найбільшим зацікавленням прослухали всіх докладів, та ще розходячися, живо дискутували на порушені цього вечора теми нашої історії та політики, що нерозривно зв'язані з постаттю історика та політика С. Томашівського.

Всім трьом установам, що зорганізували цю Академію належиться за це велике признання і то тим більше, що ті часи — між першою а другою світовою війною, які так важливі в житті нашого народу, науково ще мало з'ясовані і не просякли ще досить ясно і непорушно в свідомість нашої студіюючої молоді.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє, що на річних зборах 14. січня вибрано такий урлд на 1951 рік: Г. Вобик, предс.; І. Малюк, заст.; В. Пиляпів, фін. секр.; М. Семків, кас.; І. Грицишин, рек. секр.; Інж. Куроцась, М. Ткачук і Сенчишак, контр. комісія; Дичка, Забитко і Середа, нагляд. хворих. Завдяки ініціятиві членів управи Братство щораз більше розвивається, чого доказом є число членів, яке тепер виносить 830.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

. ЛЕВ ОРЛИГОРА

Просимо подати свою адресу, маємо листа для Вас.

п. ВІРА СОСНОВСЬКА

прошу зголосити свою адресу до Адм. Свободи, маємо з краю лист.

Адм. „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 2539. Готові до подорожі!



„...Ось мол" — сказав д-р Френклин, показуючи на свій винахід. — „Він устакований і готовий до проби". „Якщо там є місце для мене, то я поїхав би з вами" — сказав Тарзан. — „Повно місця!" запевнив його Френклин радісно. — „Ми й надіялися, що Ви приєднаєтеся до нас". Пізно того вечора готові на пригоди дослідники прив'язали себе до сиджень, щоб почати подорож у нутро землі.